

IABR-Projectatelier Groningen

Energietransitie als drijfveer voor regionale ontwikkeling

Samen met de Internationale Architectuur Biennale Rotterdam (IABR) onderzoeken de provincie en gemeente Groningen, Eemsdelta Regio en de Regio Groningen-Assen hoe de energietransitie en het bijbehorende economische perspectief een drijvende kracht kunnen vormen voor ontwikkeling in de regio Groningen. Gedurende een jaar wordt er door onderzoeks- en ontwerpbureaus, in samenwerking met regionale partners en aangestuurd door een ateliermeester, toegewerkt naar een regionaal ontwikkelperspectief, de vorming van nieuwe allianties en concrete voorstellen voor pilot projecten. Publiek debat en presentatie, in Groningen en in Rotterdam, worden ingezet om de inhoud van het Projectatelier te verrijken en een breder draagvlak voor de uitkomsten te creëren. De resultaten vormen één van de ankerpunten van de tentoonstelling IABR-2016-THE NEXT ECONOMY in Rotterdam. Maar de biennale is nadrukkelijk geen einddoel maar een middel om de resultaten verder te brengen. De uitkomsten moeten de Groningse partners concrete handvatten bieden om de ontwikkeling van de regio vanuit de energietransitie vorm te geven.

Kaart: Maat Ontwerpers Projectatelier Groningen

Energietransitie als kans

Dat de energietransitie niet alleen een opgave is maar ook kansen biedt voor de economische en ruimtelijke ontwikkeling van de regio Groningen, vormt het uitgangspunt van het IABR-Projectatelier Groningen. De regio Groningen wil de transitie naar duurzame energie integraal en proactief aanpakken en vanuit het energievraagstuk nadenken over haar eigen toekomst. De aanknopingspunten voor de transitie zijn ruim

voor handen. De condities voor het winnen van duurzame energie (wind, zon, geothermie, biomassa, restwarmte) zijn gunstig in het Noorden. De aanlanding van het internationale onderzeese energie- en datanetwerk, in combinatie met energiezekerheid en de aanwezigheid van koelwater, maakt de regio aantrekkelijk voor grote bedrijven actief in dataverkeer en dataopslag. Ook vestigen zich er innovatieve ondernemingen, kennisinstututen en opleidingen die gespecialiseerd zijn in energie en energietransitie. En tenslotte is er in de regio een uitgebreide kennisinfrastructuur op gebied van energie- en energietransitie opgebouwd.

De centrale opgave van het IABR-Projectatelier Groningen luidt: hoe kan een economie gebaseerd op hernieuwbare energie en een beperkte uitstoot van CO2 een nieuw wenkend perspectief opleveren voor Noord-Nederland en stad en regio Groningen (de driehoek Groningen – Delfzijl – Lauwersoog) in het bijzonder? Er wordt een ontwikkelperspectief geschetst voor de energietransitie en wat die transitie kan betekenen voor de economische en ruimtelijke ontwikkeling van de regio. Dit perspectief wordt uitgewerkt in een aantal concrete voorstellen voor pilot projecten. Streven is om het ontwikkelperspectief en de pilot projecten te onderbouwen met onderzoek naar financiële haalbaarheid onder meer door slimme koppelingen te maken met toekomstige investeringen. Tevens worden aanbevelingen gedaan voor de *governance*: een perspectief voor samenwerking van betrokken partijen en handvatten voor beleid en bestuurlijk handelen richting de toekomst, die de energietransitie kunnen dragen en stimuleren.

Ontwerpend onderzoek: van opgave naar implementatie

In het IABR-Projectatelier Groningen werkt een multidisciplinair team van vijf onderzoeks- en ontwerp bureaus aan de ontwikkeling van nieuwe inzichten en het uitwerken en testen van oplossingsrichtingen. Ieder bureau heeft daarbij een eigen focus en werkt tegelijkertijd samen met de andere bureaus toe naar een coherent en integraal verhaal. *Quintel Intelligence* ontwikkelt een Energie Transitie Model (ETM) voor stad en regio Groningen. *E&E Advies* werkt aan een economisch perspectief voor stad en regio met de energietransitie als één van de drijvende krachten. *MAAT ontwerpers* richt zich op het grootste schaalniveau en onderzoekt de ruimtelijke constellatie van een energie neutrale regio ingebed in zijn ruimere omgeving (Noord Nederland – Noordzee – Noord Duitsland). *Van Paridon en de Groot (vPxdG)* Landschapsarchitecten doet ontwerpend onderzoek naar het energielandschap 2035 en hoe een veel zichtbaarder energiewinning (wind, zon, opslag en transport) gecombineerd kan worden met de grote kwaliteiten van het Groningse cultuurlandschap. Het *Atelier Stadsbouwmeester Groningen* (versterkt door *MB Landschapsarchitecten*, *Bureau Ritsema* en *Studio MARCHA*) tenslotte schetst een beeld van hoe de stad en haar directe omgeving nog aantrekkelijker kunnen worden wanneer alle energie duurzaam wordt opgewekt. Onder leiding van ateliermeester Jandirk Hoekstra (H+N+S Landschapsarchitecten) worden deze bouwstenen bij elkaar gebracht in een ontwikkelperspectief voor de regio Groningen waarbij tegelijkertijd wordt verbeeld hoe er, met concrete (voorstellen voor) pilot projecten, op korte termijn een start kan worden gemaakt. Het doel is nadrukkelijk om resultaten op te leveren waar de betrokken partners concreet mee aan de slag kunnen.

Werkateliers, debatten en presentaties

Het onderzoek en ontwerp wordt daarom in nauwe samenwerking met de lokale partners uitgevoerd. In het najaar van 2015 vindt er maandelijks een werkatelier plaats in Groningen. Dit zijn de momenten waarop de bureaus, samen met lokale stakeholders, verder werken aan de inhoud. Om de aanhaking bij lokale trajecten en netwerken zo goed mogelijk te stimuleren is bij elk werkatelier een vertegenwoordiging van beleidsmakers, ondernemers en maatschappelijke organisaties uit de regio Groningen aanwezig. Behalve deze werksessies vinden er ook publieke presentaties en debatten plaats. In juni 2015 is in drie Midzomergesprekken reeds veel input opgehaald rondom de thema's energie, economie en ruimte. In het najaar van 2015 en het voorjaar van 2016 zullen er opnieuw publieke activiteiten plaatsvinden, waaronder de deelname van het Projectatelier Groningen aan het Let's Gro Festival op 20/21/22 november a.s.

Foto: Provincie Groningen Projectatelier Groningen

Presentatie op IABR-2016-THE NEXT ECONOMY: tentoonstelling als middel

Vanaf eind april 2016 zijn de resultaten van Projectatelier Groningen te zien in Rotterdam als één van de ankerpunten van de hoofdtentoonstelling IABR-2016-THE NEXT ECONOMY. IABR-2016, met Maarten Hajer als hoofdcurator, verkent de relatie tussen ruimtelijk ontwerp en de (toekomstige ontwikkeling van de) economie. Als verreweg het grootste deel van de productie van welvaart in de stad plaatsvindt, en als we tegelijkertijd de overgang moeten realiseren naar een groene economie, wat betekent dat dan voor de ruimtelijke opgave? Hoe kunnen we samenleving en individu, productie en consumptie, middelen en grondstoffen, ruimtegebruik en territorium opnieuw op elkaar afstemmen en vanuit het ontwerp inspelen op de transitie die de wereld ingrijpend zullen veranderen?

De manifestatie in Rotterdam is voor het atelier nadrukkelijk geen einddoel maar een middel om de resultaten verder te brengen. Het podium moet gebruikt worden om het debat rondom de opgave en uitkomsten van Projectatelier Groningen verder te voeren en de resultaten daarmee te verrijken. Ook in Groningen worden de resultaten tentoongesteld en dan wordt ook opnieuw in gesprek gegaan met de partners en stakeholders. Het uiteindelijke doel van het Projectatelier is immers implementatie van de resultaten.

Voor meer informatie over het IABR-Projectatelier Groningen zie www.iabr.nl. Of mail Marieke Francke (mfrancke@iabr.nl) of Gerhard te Rijdt (G.te.Rijdt@provinciegroningen.nl).